24. 4. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Řídíte své nominanty řádně? Péče řádného hospodáře u investorů

Ve světě podnikání jsou často investovány značné finanční prostředky do rozvoje start-upů i etablovaných firem. Běžnou podmínkou poskytnuté investice je zajištění vlivu investora na cílovou společnost. Vzájemná práva a povinnosti mezi cílovou společností, investorem a původními společníky jsou obvykle upravena smluvně, nad rámec zákonných ustanovení. Dokonce i minoritní investoři mohou v praxi získat značnou „moc“ v rámci cílové společnosti. Avšak s mocí přichází i potenciální odpovědnost, o které investoři nemusí vždy vědět.

Samotný majetkový vstup do cílové společnosti nezakládá pro investora povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Nicméně, v praxi se může stát, že investor (ať už samostatně nebo společně se zakladateli nebo dalšími investory) rozhoduje o záležitostech, které jsou v působnosti statutárního orgánu cílové společnosti. Tím se investor může ocitnout v pozici materiálního člena statutárního orgánu jakožto faktického či stínového vedoucího podle § 62 odst. 1 ZOK, kteří mají obdobně jako formální členové statutárních orgánů povinnost s péčí řádného hospodáře jednat.

Povinnost investora jednat s péčí řádného hospodáře

Faktickým vedoucím je osoba jednající jako člen statutárního orgánu, ač jim ve skutečnosti není.[1][V souvislosti s mírou a rozsahem působení investora v cílové společnosti se v postavení faktického vedoucího může nacházet i investor. V praxi se tak však děje pouze vzácně. Investor totiž běžně za cílovou společnost jako statutární orgán nejedná a pokud ano, jedná zpravidla na základě částečné vnější delegace obchodního vedení.

Investorovi však nezřídka náleží právo nominovat osoby dle svého uvážení do funkce statutárního orgánu cílové společnosti. Ačkoliv těmto osobám náleží zejména povinnost péče řádného hospodáře včetně povinnosti jednat loajálně vůči cílové společnosti, nelze odhlédnout od skutečnosti, že je to právě investor, kdo může nominované osoby odvolat a komu jsou tito členové statutárního orgánu cílové společnosti „zavázáni“. Stručně řečeno vztah investora s nominantem bývá mnohdy silnější než vztah nominanta s cílovou společností. Ačkoli ze své vlastní podstaty by to pak měl být nominant, který cílovou společnost před negativními vlivy třetích osob včetně investora chrání, nelze dost dobře očekávat, že investorovi zavázaný nominant bude jeho pokyny podrobněji zkoumat či je dokonce odmítat. V praxi se tak investoři skrze své nominanty běžně dostávají do pozice stínových vedoucích.

Pokud investor toliko nominuje a do samotného řízení cílové společnosti nominantem nezasahuje, nebude mít vůči cílové společnosti žádné zvláštní povinnosti. Je přitom lhostejné, že by investor cílovou společnost mohl reálně řídit. Podstatná je fakticita řízení.

Pokud však nominant jedná za cílovou společnost na základě pokynů či instrukcí.[2] investora, může investorovi jakožto stínovému vedoucímu náležet povinnost péče řádného hospodáře. Není přitom nutné, aby investor jako stínový vedoucí řídil svými pokyny cílovou společnost ve všech záležitostech, postačí, když tak bude činit v záležitostech dílčích.

Ve skutečnosti to bude totiž právě investor jako stínový vedoucí, který cílovou společnost skrze svého

nominanta skutečně řídí. I rozhodovací činnost investora promítnuta do jeho pokynů či instrukcí tak musí být logicky podrobena standardu péče řádného hospodáře.

Vznikne-li cílové společnosti škoda v důsledku jednání nominanta řídícím se pokyny investora, měly by soudy z pohledu odpovědnosti obou osob v důsledku porušení péče řádného hospodáře posuzovat jejich rozhodovací proces individuálně. Není vyloučeno, že bude soudy shledána pouze odpovědnost investora, který například nejednal v zájmu cílové společnosti. Investoři si tak skrze své nominanty ani svou odpovědnost efektivně nesníží.

Rovněž bude třeba zkoumat, zda byla porušena povinnost péče řádného hospodáře investora jako právnické osoby nebo povinnost péče řádného hospodáře fyzické osoby jednající za investora. Zásadní v tomto ohledu bude, zda osoba udílející pokyny jednala za investora jako právnickou osobu, sama za sebe případně za jinou třetí osobu. V praxi tak za újmu způsobenou porušením řádného hospodáře nominanta investora nemusí být odpovědný výhradně sám investor, ale typicky i společník investora.

Společný zájem

Zájmy cílové společnosti a společníků se zásadně kryjí, když sledují maximalizaci hodnoty cílové společnosti. Investor tak bude zásadně jednat současně ve svém vlastním zájmu i k zájmu cílové společnosti, tedy v jakémsi zájmu společném.

Pokud se investor nachází v postavení stínového vedoucího, tak jakožto pán i správce jedná zpravidla s péčí řádného hospodáře. Porušení péče řádného hospodáře by totiž bylo v rozporu s jeho vlastními majetkovými zájmy. Zájem na dobrém finančním výkonu cílové společnosti je tak sám o sobě její zásadní ochranou před případnými poškozujícími pokyny či instrukcemi investora a k porušení povinnosti péče řádného hospodáře investorů by zásadně nemělo docházet.

Pro cílovou společnost však mohou být nebezpečná ujednání, které nepřímo zakládají zájem investorů na byť dočasně špatném fungování cílové společnosti (např. výpočet části kupní ceny na základě dosažených hospodářských výsledků v budoucnu). Poškození společnosti tak může být v osobním zájmu investora. Zákon o obchodních korporacích v takové situaci funkčně chrání pouze cílovou společnost. Majetkový zájem ostatních společníků je totiž promítnut právě v hodnotě cílové společnosti. Riziko původních společníků je tak vhodné minimalizovat již v transakční dokumentaci.

Závěr

I osobu odlišnou od formálního člena statutárního orgánu mohou stíhat důsledky porušení péče řádného hospodáře, zejména v souvislosti s úpadkem společnosti, přičemž důkazní břemeno o jednání s péčí řádného hospodáře nesou v souladu s § 62 odst. 1 ve spojení s § 52 odst. 2 ZOK i faktičtí a stínoví vedoucí. K eliminaci potenciálních rizik spojených s porušením péče řádného hospodáře investora případně jeho blízkých osob doporučujeme v rámci transakční dokumentace nastavit jasnou řídící strukturu cílové společnosti, ve které řízení leží materiálně na jejím statutárním orgánu, ale vliv investora na rozhodování v klíčových záležitostech je zachován.

Mgr. Marko Thiemel,

koncipient

GLATZOVA & Co., s.r.o.

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
e-mail: office@glatzova.com

---

[1] Srov. ŠUK, Petr in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK Petr. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 3. vydání. Praha: Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.

[2] V digitální době pokyny či instrukcemi rozumíme zejména e-maily, zprávy na sociálních sítích, telefonické hovory, sms zprávy apod.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Oceňování automobilů jako součást ocenění společnosti
- Kyberbezpečnost v civilním letectví a její právní rámec
- Eutanazie pohledem Ústavního soudu
- GDPR 2.0: Jednodušší regulace pro odvážnou a konkurenceschopnou Evropu?
- Právní aspekty přechodu z OSVČ na obchodní společnost: Strategický krok pro vaše podnikání
- Podnikatel podle formy v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Klamavá reklama
- První rozsudek v hromadném řízení: Co napovídá o budoucnosti tohoto institutu?
- Porušení akcionářské dohody může zakládat neplatnost usnesení valné hromady, musí být však dobře napsána
- Fashion Upcycling? „Non, merci“ vzkazuje Hermès
- Režimy povinností dle nového zákona o kybernetické bezpečnosti